

Docentenhandleiding spreekbeurtenkit COA

Inleiding

Speciaal voor leerlingen in de bovenbouw van het basisonderwijs en leerlingen in het middelbaar onderwijs heeft het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) een spreekbeurtenkit ontwikkeld. De kit staat op de website van het COA (www.coa.nl) en is vrij toegankelijk voor alle leerlingen.

Vier onderwerpen, twee varianten

De spreekbeurtenkit bestaat uit vier onderwerpen, die eventueel los behandeld kunnen worden.

- **Asielzoekers:** wie zijn de mensen die naar Nederland komen om asiel aan te vragen? Waar komen ze vandaan, waarom vluchten ze uit hun eigen land en wanneer biedt Nederland hen onderdak? Deze en andere vragen komen aan de orde in deze spreekbeurt. De spreekbeurt gaat ook in op wat er met de mensen gebeurt als ze hier niet mogen blijven en hoe het leven in een opvangcentrum eruit ziet.
- **Alleenstaande minderjarige vluchtelingen (amv):** jongeren tot 18 jaar die zonder familie in Nederland aankomen, krijgen speciale opvang, gericht op hun vaak traumatische situatie. Het COA heeft voor jongeren tussen 15-17 jaar een aantal amv-campussen waar deze jongeren naar school gaan en een persoonlijke mentor krijgen toegewezen die hen ondersteunt. De spreekbeurt laat zien wat er gebeurt met amv vanaf het moment dat ze in Nederland aankomen tot hun 18^e verjaardag.
- **Opvangprocedure:** de spreekbeurt beschrijft wat er gebeurt met asielzoekers vanaf het moment dat ze ons land binnenkomen tot het moment dat de IND een besluit neemt of ze mogen blijven of terug moeten naar het land van herkomst. Met welke instanties krijgen ze te maken, welke rol speelt het COA in het hele proces?
- **Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA):** deze spreekbeurt laat zien welke rol het COA speelt in de opvang van asielzoekers, hoe de relatie is tot het ministerie, hoe het beleid wordt gemaakt, wie er bij het COA werken, hoe het COA samenwerkt met andere instellingen en wat voor soorten opvangcentra er zijn.

De spreekbeurten bevatten teksten en beeldmateriaal. Van elk onderwerp zijn steeds twee varianten gemaakt: voor de bovenbouw van de basisscholen en voor het voortgezet onderwijs, die zoveel mogelijk aansluiten op de ervaringen en leefwereld van de twee leerlinggroepen.

Gebruik van de spreekbeurtenkit tijdens de les

De spreekbeurtenkit is op diverse manieren tijdens de les in te zetten:

- U kunt uw leerlingen op de spreekbeurtenkit van het COA wijzen, zodat zij er zelf mee aan de slag kunnen. De informatie uit de kit kan worden aangevuld met informatie van de website www.coa.nl. Op verzoek stuurt het COA ook een uitgebreider informatiepakket toe.
- De praktijk laat zien dat een dergelijk onderwerp voor een spreekbeurt vaak de aanzet is tot een discussie in de klas of veel vragen oproept. Het is tenslotte een onderwerp dat maatschappelijk leeft, ook onder jongeren. Zeker wanneer op school een of meer jonge asielzoekers zitten. De kit is daarom zo gemaakt dat ze ook uitstekend bruikbaar zijn voor docenten bij voorlichting over asielzoekers in Nederland:
 - U kunt met behulp van de verschillende materialen zelf een les samenstellen;
 - Als docent kunt u ook iemand van het COA benaderen om samen een les te verzorgen;
 - Op www.coa.nl kunt u met uw leerlingen ook een virtuele rondleiding door een opvangcentrum krijgen;
 - Het is eveneens mogelijk een groepsrondleiding te krijgen op een opvangcentrum.

Tips en voorbeelden voor een boeiende les

Sommige leerlingen zijn eindeloos geïnteresseerd in het onderwerp, anderen beginnen al na korte tijd onrustig te worden. Hieronder treft u een aantal tips aan voor een les die blijft boeien en waar de leerlingen zelf actief bij het onderwerp worden betrokken.

- ***Feiten en gevoelens***
De twee spreekbeurten ‘asielzoekers’ en ‘alleenstaande minderjarige vluchtelingen (amv)’ sluiten sterk aan bij de belevingswereld van de jongeren. Ze gaan uit van hun eigen situatie en verplaatsen deze naar die van de asielzoekers. De twee spreekbeurten ‘COA’ en ‘opvangprocedure’ bevatten meer feitelijke informatie over hoe de opvang wettelijk is geregeld en hoe het COA uitvoering aan deze wetten geeft. U kunt er voor kiezen om elementen uit de verschillende spreekbeurten samen te voegen of de les juist af te stemmen op feiten of juist op gevoelens. Zeker voor basisscholen kan een meer verhalende wijze van vertellen over asielzoekers indruk maken. De twee spreekbeurten ‘asielzoekers’ en ‘amv’ bieden hiervoor voldoende ingrediënten.
- ***Associëren***
De les kan ook starten door de leerlingen vrij te laten associëren op het woord vluchteling, asielzoeker, opvangcentrum, of terugkeer. Deze opening geeft een beeld van wat er leeft onder de leerlingen, wat het kennisniveau is en wat eventuele vooroordelen of ervaringen zijn. Deze opening kan moeilijke vragen opleveren en vraagt dus om een goede voorbereiding én feedback na afloop, wanneer belangrijke of opvallende vragen onbeantwoord zijn gebleven.

- **Misverstanden ontkrachten**
Alle spreekbeurten bieden handvatten om vaak wijd verspreide misverstanden over asielzoekers te ontkrachten. Een voorbeeld: *Er zijn maar weinig echte vluchtelingen, de meeste willen er alleen maar economisch beter van worden.* Dat is al lang niet meer zo. Iemand die alleen op zoek is naar werk, komt niet eens door de eerste selectie heen maar wordt meteen na binnenkomst in ons land teruggestuurd naar het land van herkomst. De regels en criteria zijn de afgelopen jaren zo ver aangescherpt dat het vrijwel onmogelijk is om tussen de mazen van het net door te glippen.
- **Groepsgesprek of - discussie**
De misverstanden zijn een uitstekende aanzet voor een groepsgesprek of - discussie, waarna de les kan worden afgesloten met voor zich sprekende feiten uit de spreekbeurtenkit.

Project met spreekbeurten in werkgroepjes

Door de leerlingen in vier groepjes te verdelen en elk groepje met een van de spreekbeurten uit de kit aan de slag te laten gaan, kunt u een project over asielzoekers opzetten dat naar wens één of meerdere lessen beslaat.

- **Verslag en presentatie**
Elke groep maakt een verslag en geeft een presentatie over het eigen onderwerp. Dit kan een flitsende powerpoint presentatie zijn, een eigen website, maar ook een toneelstukje of zelfs een zelfgeschreven en -uitgevoerd hip-hop nummer. De kit vormt in dit geval de aanzet voor een meer uitgebreide zoektocht naar informatie en bieden ruimte voor de eigen creativiteit van de leerlingen.
- **Verbanden leggen door ervaring**
Door op deze wijze intensief met hun eigen onderwerp bezig te zijn, zal ook de informatie uit de andere spreekbeurten beter overkomen. De leerlingen kunnen zelf verbanden leggen tussen hun presentatie en die van de andere groepjes.
- **Doortrekken naar andere vakken - tentoonstelling**
In samenwerking met andere docenten kan het project ook tijdens andere vakken een rol spelen, bijvoorbeeld tijdens tekenen of handenarbeid, door de leerlingen een tekening, schilderij, enzovoort te laten maken over het onderwerp. Hier kan eventueel aan het einde van het project een kleine tentoonstelling mee worden ingericht. Op deze wijze worden mogelijk ook andere klassen geïnteresseerd in het onderwerp.
- **Rollenspel**
Aan de hand van de informatie uit de spreekbeurtenkit kunnen de leerlingen ook rollenspellen uitvoeren. De een speelt bijvoorbeeld een amv die in Nederland aankomt, de ander een douanier of een medewerker van het COA die de amv wegwijs maakt in het opvangcentrum of voorbereid op terugkeer.

Non-verbale communicatie: anderen gewoonten en gebruiken

De les kan eventueel worden aangegrepen om in te gaan op andere gewoonten en gebruiken van asielzoekers. Er zijn bijvoorbeeld handgebaren die in Nederland een positieve betekenis hebben, zoals 'perfect', maar die in landen als Somalië en Iran een grove seksuele belediging zijn. Maar ook tussen verschillende landen waar asielzoekers uitkomen kunnen handgebaren verschillende betekenissen hebben. Overigens zijn er ook tussen Europese landen als Nederland en Frankrijk grote verschillen in betekenis tussen hetzelfde gebaar. Het laten zien van verschillende gebaren kan een luchtig en tegelijk leerzaam intermezzo zijn.

Ervaringsdeskundigen betrekken

Mogelijk zitten er op uw school ook kinderen uit een opvangcentrum. Afhankelijk van de betreffende leerling – hoe lang is hij of zij hier, hoe is de taalvaardigheid en vooral: is de leerling er zelf aan toe – kan hij of zij zelf een spreekbeurt houden, ingebed in een les over asielzoekers. In de eigen klas, maar ook in andere klassen, kan een dergelijke presentatie zorgen voor meer begrip. Het verdient aanbeveling hierbij het opvangcentrum waar de leerling verblijft in te schakelen. Ook is het soms mogelijk een volwassen bewoner van een opvangcentrum zijn verhaal te laten doen. Dit kan in samenwerking gaan met een medewerker van het COA. Zo'n verhaal duurt maximaal tien minuten en zal veelal in het Engels moeten plaatsvinden. Ook dit vraagt een goede voorbereiding en is niet altijd even makkelijk. Vooraf moet goed worden besproken hoe wordt gereageerd op lastige vragen of discriminerende opmerkingen.

Meer informatie

Naast de informatie uit de spreekbeurtenkit en al eerder genoemde materialen, zijn op www.coa.nl diverse links te vinden naar organisaties die eveneens betrokken zijn bij asielzoekers in Nederland. De site kan voor leerlingen en docenten dan ook prima als portal fungeren naar sites van onder meer het ministerie van Justitie, Vluchtelingenwerk, de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en de Vreemdelingenpolitie.